

इतर मागास बहुजन कल्याण विभागांतर्गत अनुदानित तत्वावर चालविण्यात येणाऱ्या विजाभज प्रवर्गाच्या प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांमध्ये गरम पाण्यासाठी सोलर यंत्रणा (सोलर वॉटर हीटर) बसविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक विभशा-२०२३/प्र.क्र.३८८/विजाभज-१
मंत्रालय विस्तार इमारत, पहिला मजला,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक :-०९ फेब्रुवारी, २०२४.

प्रस्तावना:-

या विभागामार्फत विजाभज प्रवर्गातील मुलामुलींसाठी १००% अनुदानित तत्वावर निवासी आश्रमशाळा चालविण्यात येतात. प्राथमिक आश्रमशाळांना श्रेणीवाढ देऊन माध्यमिक आश्रमशाळा सुरु करण्यात आल्या, तसेच माध्यमिक शाळांना श्रेणीवाढ देऊन निवासी उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा सुरु करण्यात आल्या आहेत. सद्यस्थितीत विभागांतर्गत सुमारे ९७७ प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा कार्यरत आहेत. विद्यार्थ्यांची आर्थिक, सामाजिक व शैक्षणिक प्रगती व्हावी यासाठी स्वयंसेवी संस्थेमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या आश्रमशाळा मोलाचे कार्य करीत आहेत. विजाभज प्रवर्गाच्या मुला-मुलींना इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत शिक्षणासह मोफत निवास, भोजन व्यवस्था, आरोग्य सुविधा, क्रिडा सुविधा, शैक्षणिक साहित्य, आंतरुण पांघरुण, भोजनाची भांडी इ. सुविधा आश्रमशाळेमार्फत पुरविण्यात येत आहेत. त्यासाठी शासन संबंधित संस्थांना वेतनेतर अनुदान देते.

२. विजाभज प्रवर्गाच्या आश्रमशाळा ह्या ग्रामीण भागात असल्याने महावितरण कंपनीचे नेहमी भारनियमन असते. निवासी प्राथमिक आश्रमशाळांमध्ये इयत्ता १ पासून साधारण ०६ वर्षे वय असलेली मुले/मुली प्रवेशित अशा लहान विद्यार्थ्यांना विशेषतः पावसाळा व हिवाळ्यामध्ये अंधोळीसाठी गरम पाण्याची सुविधा उपलब्ध नसल्याने निवासी मुलांच्या उत्तम आरोग्याच्या दृष्टीने आश्रमशाळा परिसरात विजेच्या बाबतीत कायमस्वरूपी सोलर वॉटर हीटर उपलब्ध होणे आवश्यक आहे.

३. शासन निर्णय, इतर मागासवर्ग, सामाजिक व शैक्षणिक मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती भटक्या जमाती आणि विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग, क्र.विभशा-२०१८/प्र.क्र.४६९/ विजाभज-२, दिनांक ०३/०२/२०२० नुसार आश्रमशाळांना व वसतीगृहांना सोयीसुविधा पुरविणे यात गरम पाण्यासाठी सोलर यंत्रणा (सोलर वॉटर हीटर) ही बाब समाविष्ट आहे. विजाभज प्रवर्गाच्या आश्रमशाळांमध्ये प्रवेशित निवासी विद्यार्थ्यांच्या आंधोळीसाठी गरम पाण्याची व्यवस्था व्हावी याकरीता, इतर मागास बहुजन कल्याण विभागांतर्गत चालविण्यात येणाऱ्या खाजगी अनुदानित विजाभज आश्रमशाळांना गरम पाण्यासाठी सोलर यंत्रणा (सोलर वॉटर हीटर) पुरविण्याबाबतचा प्रस्ताव शासन निर्णय उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग दि.०१/१२/२०१६ अन्वये शासकीय विभागांनी करावयाच्या कार्यालयीन खरेदीसाठीच्या कार्यपद्धतीची सुधारित खरेदी नियमपुस्तिकेतील परिच्छेद २.९.२ मध्ये नमूद केल्यानुसार शासन परिपत्रक दि.७/०६/२०२२ अन्वये गठीत राज्यस्तरीय प्रशासकीय विभाग खरेदी समितीच्या दि.२९/१२/२०२३ रोजी मा.प्रधान सचिव (इ.मा.ब.क.वि.) यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या बैठकीत सादर करण्यात आला होता. सदरहू बैठकीत झालेल्या चर्चेनुसार महाऊर्जा यांनी ठरविलेल्या मानकाप्रमाणे गरम पाण्यासाठी सोलर यंत्रणा (सोलर वॉटर हीटर) या साहित्याचे तांत्रिकृष्ट्या विशिष्ट निकष (specification) महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण, पुणे (महाऊर्जा) यांचेकडून घेऊन सोलर हायमास्ट दिवे पुरविण्याबाबत पुढील कार्यवाही करण्याबाबतचा सर्वानुमते निर्णय घेण्यात आला.

४. उपरोक्त झालेल्या निर्णयानुसार, इतर मागास बहुजन कल्याण विभागांतर्गत चालविण्यात येणाऱ्या विजाभज खाजगी अनुदानित आश्रमशाळांमध्ये गरम पाण्यासाठी सोलर यंत्रणा (सोलर वॉटर हीटर)

बसवावयाची झाल्यास राज्यामध्ये विजाभज प्रवर्गाच्या प्राथमिक ५२९, माध्यमिक ३०० व उच्च माध्यमिक १४८ असे एकूण ९७७ आश्रमशाळा कार्यरत आहेत. विजाभज प्रवर्गाच्या प्राथमिक आश्रमशाळेत (वर्ग १ ते ७) निवासी १२० विद्यार्थी, माध्यमिक आश्रमशाळेत (वर्ग ८ ते १०) निवासी १२० व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळेत (वर्ग ११ वी १२ वी) निवासी ८० विद्यार्थी शिक्षण घेत असतात. साधारणपणे प्रचलित बाबी विचारात घेता, एका विद्यार्थ्यास प्रति दिन स्नानासाठी ३० लिटर पाणी लागते. त्यानुसार गरम पाण्याची १२ ते १५ लिटर पाण्याची आवश्यकता असते. त्यानुसार १२-१५ लिटर गरम पाण्याची आवश्यकता विचारात घेता, ५०० लिटर क्षमतेच्या सोलार वॉटर हीटर हे अंदाजित ४० विद्यार्थ्यांसाठी उपयुक्त ठरेल.

अ.क्र.	आश्रमशाळा	संख्या	निवासी विद्यार्थी संख्या	एक सोलार वॉटर हीटर (५०० लिटर) प्रति ४० विद्यार्थ्यांप्रमाणे (अंदाजित) याप्रमाणे आवश्यक संच	एकूण संच
१.	प्राथमिक आश्रमशाळा	५२९	१२०	३	१५८७
२.	माध्यमिक आश्रमशाळा	३००	१२०	३	९००
३.	उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा	१४८	८०	२	२९६
एकूण					२७८३

५. उपरोक्त वस्तुस्थिती विचारात घेता, इतर मागास बहुजन कल्याण विभागातगत चालविण्यात येणाऱ्या खाजगी अनुदानित विजाभज आश्रमशाळांना गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) बसविण्याच्या अनुषंगाने महाऊर्जा, पुणे यांच्या मानकाप्रमाणे उपकरणे/साहित्यांचे विशिष्ट निकषांसह (Specification), अंदाजपत्रक व महाऊर्जाचे शुल्कासहीत स्वयंस्पष्ट अभिप्राय घेऊन एकूण ९७७ आश्रमशाळांमध्ये एकूण २७८३ गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) बसविण्याच्या अनुषंगाने GeM पोर्टलवर निविदा (Bid) दाखल करण्यासाठी प्रशासकीय मान्यता निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

इतर मागास बहुजन कल्याण विभागातगत चालविण्यात येणाऱ्या विजाभज प्रवर्गाच्या खाजगी अनुदानित निवासी आश्रमशाळांना गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) बसविण्याच्या अनुषंगाने महाऊर्जा, पुणे यांच्या मानकाप्रमाणे उपकरणे/साहित्यांचे विशिष्ट तांत्रिक निकषांसह (Specification), अंदाजपत्रक व महाऊर्जा यांचेकडील शुल्कासहीत स्वयंस्पष्ट अभिप्राय विचारात घेऊन एकूण ९७७ आश्रमशाळांमध्ये एकूण २७८३ (संच) गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) बसविण्याच्या अनुषंगाने रु.१८,८०,३८,९६१/- (अक्षरी रुपये अठरा कोटी ऐंशी लक्ष अडतीस हजार नऊशे एकसष्ट फक्त) इतक्या रकमेच्या मर्यादेत ई निविदेद्वारे GeM पोर्टलवर निविदा (Bid) दाखल करण्यासाठी खालील अटींच्या अधीन राहून प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) विजाभज प्रवर्गाच्या खाजगी अनुदानित निवासी आश्रमशाळांमधील वसतिगृहांच्या परिसरात बसवावयाच्या सोलार हायमास्ट दिव्यांचे निकष (Specifications) महाऊर्जा, पुणे यांनी दिलेल्या अभिप्रायानुसार सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ नुसार असेल.
- २) विजाभज प्रवर्गाच्या खाजगी अनुदानित निवासी आश्रमशाळांमधील विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध करण्यात येणाऱ्या गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) चे संपूर्ण मालकी हक्क शासनाकडे राहतील. आश्रमशाळेचे मुख्याध्यापक सदरहु गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) ही शासकीय मालमत्ता समजून त्याची देखभाल करतील.
- ३) आश्रमशाळेच्या वसतिगृहाच्या छतावर अथवा स्वच्छतागृहाच्या परिसरात गरम पाण्यासाठी सोलार यंत्रणा (सोलार वॉटर हीटर) बसविण्याकरीता आवश्यक तेवढी जागा उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित आश्रमशाळेचे संस्थाचालक व मुख्याध्यापकाची राहिल.

४) विजाभज प्रवर्गाच्या खाजगी अनुदानित निवासी आश्रमशाळांमध्ये बसविण्यात येणाऱ्या सोलार वाटर हिटर खरेदी प्रक्रीया खालीलप्रमाणे राबविण्यात येईल :-

- राज्यातील विजाभज प्रवर्गाच्या खाजगी अनुदानित निवासी आश्रमशाळांमध्ये बसविण्यात येणाऱ्या सोलार वाटर हिटर हे “शासकीय विभागाने करावयाच्या कार्यालयीन खरेदीसाठीच्या कार्यपद्धतीची नियम पुस्तिका” याबाबत उद्योग उर्जा व कामगार विभागाने निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय क्र. भांखस-२०१४/प्र.क्र.८२/भा-III/उद्योग-४, दि. १ डिसेंबर, २०१६ मध्ये नमुद केलेल्या विहित कार्यपद्धती व तदनंतर त्यानुषंगाने वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आलेल्या शासन निर्णयामधील विहित अटी, शर्तीच्या अधीन राहून तसेच विहित खरेदी नियमावलीचे पालन करुन ई-निविदा राबवून खरेदीप्रक्रीया पुर्ण करण्यात यावी.
- प्रस्तुत ई-निविदेतील न्युनतम दरधारक (L-१) यांना उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ रोजीच्या शासन निर्णयासोबतच्या “शासकीय विभागाने करावयाच्या कार्यालयीन खरेदीसाठीच्या कार्यपद्धतीची नियमपुस्तिकेत विहित केलेली कार्यपद्धती तसेच शासनाचे प्रचलित नियम व Central Vigilance Commission (CVC) यांची मार्गदर्शक तत्वे विचारात घेऊन निविदा अंतिम कराव्यात.
- बॅच बिड असल्याने निविदाकारांनी एकच किंमत सांगणे अपेक्षित आहे. सदर किमतीमध्येच SURVEY, DESIGN, FABRICATION, SUPPLY (incl. transportation), INSTALLATION, TESTING, COMMISSIONING ALONG WITH ५ YEARS COMPREHENSIVE MAINTENANCE CONTRACT (CMC)" व १३.८% GST इत्यादी सर्व बाबींचा समावेश असेल, निविदाकार बिडमध्ये वरील बाबीसाठी वेगवेगळ्या किंमती दर्शविणार असल्यास संबंधित बिड विचारात घेतले जाणार नाही.

२. सदर खरेदीबाबतचा खर्च “मागणी क्र. झेडजी-३, प्रधानशीर्ष-२२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागास वर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण, २७७-शिक्षण, (०१) विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग यांचे कल्याण, (०१) (०२) अशासकीय संस्थाद्वारे विमुक्त जाती भटक्या जमातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी चालविण्यात येणाऱ्या निवासी आश्रमशाळांतील वसतीगृहातील सुविधा वाढविणे (कार्यक्रम) (२२२५ई८७५), २१-पुरवठा व सामग्री” या लेखाशिर्षातर्गत सन २०२३-२४ या वर्षात उपलब्ध होणाऱ्या तरतूदीमधून भागविण्यात येईल.

३. हा शासन निर्णय शासन परिपत्रक, वित्त विभाग क्रमांक-अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दि.१२/०४/२०२३ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून त्याचा सांकेताक २०२४०२०९१७३११२१५३४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(कैलास साळुंके)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ३) मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ४) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद / विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.

- ५) मा. उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ६) मा.उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ७) मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) मा.उप मुख्यमंत्री महोदयांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) मा.मंत्री, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) प्रधान सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे.
- १२) महालेखापाल (लेखा परिक्षा),/ (लेखा अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई.
- १३) महालेखापाल (लेखा परिक्षा),/ (लेखा अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
- १४) उपसंचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग (प्रादेशिक) (सर्व)
- १५) सहायक संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग (सर्व)
- १६) लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा व निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १७) उप सचिव (अर्थसंकल्प), इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १८) उप सचिव (का-१४१३) नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) उप सचिव (व्यय-१४) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २०) कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २१) निवडनस्ती (विजाभज-१).

**शासन निर्णय, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग क्रमांक विभशा-२०२३/प्र.क्र.३४४/विजाभज-१,
दि.०९ फेब्रुवारी, २०२४ सोबतचे परिशिष्ट-अ**

**TECHNICAL SPECIFICATIONS OF SOLAR WATER HEATING SYSTEM (ETC)
(Includes as per specifications received from MEDA)**

General Requirements:-

- i. System will be well grouted/clamped with collectors installed so as to enable it to sustain the 150 Km/hr wind pressure of that area.
- ii. All the collectors will be south facing inclined at suitable angle to give best performance in winter.
- iii. There will not be any shadow falling on the collectors from nearby structures or of other collectors in front or back row.
- iv. Hot water pipelines of any kind in colder regions will be fully insulated from the point of drawl of water from tank to delivery points. In other regional so care will be taken to avoid heat losses from pipelines.
- v. System will be installed nearest to the point to hot water usage to avoid longer pipeline & higher heat losses.
- vi. The workmanship & esthetics other system will be good and it's visible to anybody.
- vii. Air vent pipe, makeup water and cold water tanks will be installed as required for smooth functioning of the system.
- viii. There won't be any leakage observed in the system from tanks/collectors/pipelines.

Technical Requirements-

Evacuated Tube Collectors

Type of tubes: 3 layer solar selective (Inner layer of copper coating should be visible).

Detailed specifications of tubes will be as per the guidelines laid down by MNRE.

No. of tubes in a system: 34 tubes of Dia:58mm& length: 2100mm will be required.

Storage Tanks, Piping, Support structure etc (To be all indigenous & not imported)

- Inner tank Material & thickness: Tank Volume- 500 Ltr
- Material Mild Steel Sheet / GI Sheet
- Thickness 2.0 mm Min. Coating

- GI Sheet - Min. 30 Micron Galvanising along with antirust epoxy base coating should be applied to whole tank from inner side.
- Mild Steel-Food Grade Anti Corrosive Coating
- Dished End Horizontal Tank should be used.
- Thermal insulation of Minimum 50mm thick with CFC free PUF having density
- Tanks & hot water piping of 28 - 32kg per Cu.mtr.
- Outer cladding: GI Powder Coated / Pre coated Sheet with Thickness - Minimum 0.4 mm.
- Support structure for Collector & tank should be made up of G. I. Sheet having anti corrosive resistance protective coating They will strong enough to sustain their pressure during lifetime of system.

Cold Water Storage Tank: HDPE Overhead Water Tank of capacity 50% (Min) more than hot water storage tank capacity at Particular site, of Relevant BIS standard.

Stand For Cold Water Storage Tank: M.S. angle of suitable size to withstand weight of tank with water having anti corrosive coating. Stand height -as per system design.

Cold Water Inlet Piping: Cold water Piping -UPVC - from cold water tank to system inlet -1 inch dia with necessary accessories (Valves and Fittings ISI mark.) If cold water provision on terrace is not available bidder should made provision for the free space as per the site conditions.

Hot Water Piping: Hot water Piping -CPVC - from System outlet to user points. 1/1.5 inch dia with necessary accessories (Valves and Fittings ISI mark.)

Air Vent: GI Pipe 05/1 inch should be provided to cold water tank & hot water storage tank (Duly insulated)

System Interconnection: 500 LPD systems should be interconnected at each site using 1/1.5 inch G.I-B-class pipe with Rockwool/ PUF insulation and cladding (With necessary Valves and Fittings) only for system.

Warranty: Performance warranty of 5 Years of Complete System. Free Replacement of Defective Components (especially Hot water Storage Tank) within warranty Period. Breakage of ETC tube -Excluded.

The bidder will also provide the detailed specifications of each and every part of his system to the beneficiary along with O&M manual.

Scope of work:

- a) Design of the system.
- b) Fabrication, supply and installation of suitable ETC collectors.

- c) Design, fabrication, supply and the installation of suitable support for the collectors, pipes, vales and other components and accessories.
- d) Design, supply, fabrication, installation of cold water tank and insulated storage tank, cold water piping, insulated user piping, for system protection etc complete.
- e) Installation of Cold Water Tank With min 50% more than System capacity with Stand and Cement Concrete Grouting.
- f) Civil work (grouting) of collectors, collector stands and all tank.
- g) Hydraulic testing and commissioning of the system.
- h) Removing of existing old SWHS system non-functioning With permission of respective authority of all sites and handover it to concern department. (Not applicable)
- i) Supply of manual for Operation and Maintenance to the Maintenance department of concerned beneficiary institute.
- j) Commissioning of the entire system.
- k) Training to the user for operation and maintenance of the system.

Note :-

1. MNRE/BIS approved Solar Water heating equipment's shall only be acceptable.
2. The bidders must submit the test certificate as provided by the approved MNRE/BIS test lab.
3. Before installation of the project detail technical site survey is necessary.